

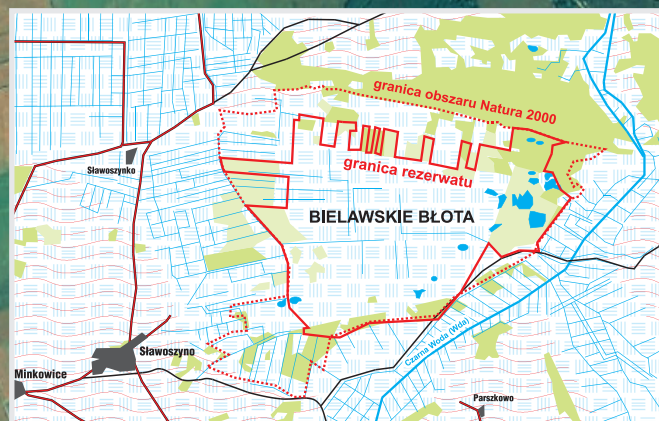
Bielawa (Bielawskie Błota)

Dawniej było to olbrzymie, chociaż płytkie torfowisko wysokie. Pomimo zniszczenia spowodowanego osuszaniem, eksploatacją torfu i pożarami, jego pozostałość nadal tworzy jeden z piękniejszych i ciekawszych obiektów przyrodniczych Pomorza. Obecnie 700-hektarowy obszar zajmowany jest przez mozaikę regenerującej się w potorfiach roślinności, wilgotnych i suchszych wrzosowisk oraz brzoźowych i sosnowych zagajników. Pokrywa torfowa w granicach dawnego złoża torfu jest płytka i porozrywana w następstwie zniszczeń. Brzeżne partie torfowiska urozmaicone są przez wyspy mineralne - porośnięte suchymi wrzosowiskami pagórki pochodzenia wydmowego. W części wschodniej i południowej znajdują się stałe i okresowe jeziora dystroficzne. Część północno-wschodnią zajmują duże płaty wilgotnego wrzosowiska z wrzoścem bagiennym (*Erica tetralix*).

Na Bielawie znajdują się liczne potorfia i groble - pozostałość po prowadzonej tu jeszcze kilkadziesiąt lat temu eksploatacji torfu. Urobek wywożono specjalną kolejką do przetworni w Sławoszyńcu. Jeszcze do niedawna stał na torfowisku ostatni stalowy wagonik. Dziś większość wyrobisk zasnuła się mszarem torfowcowym.

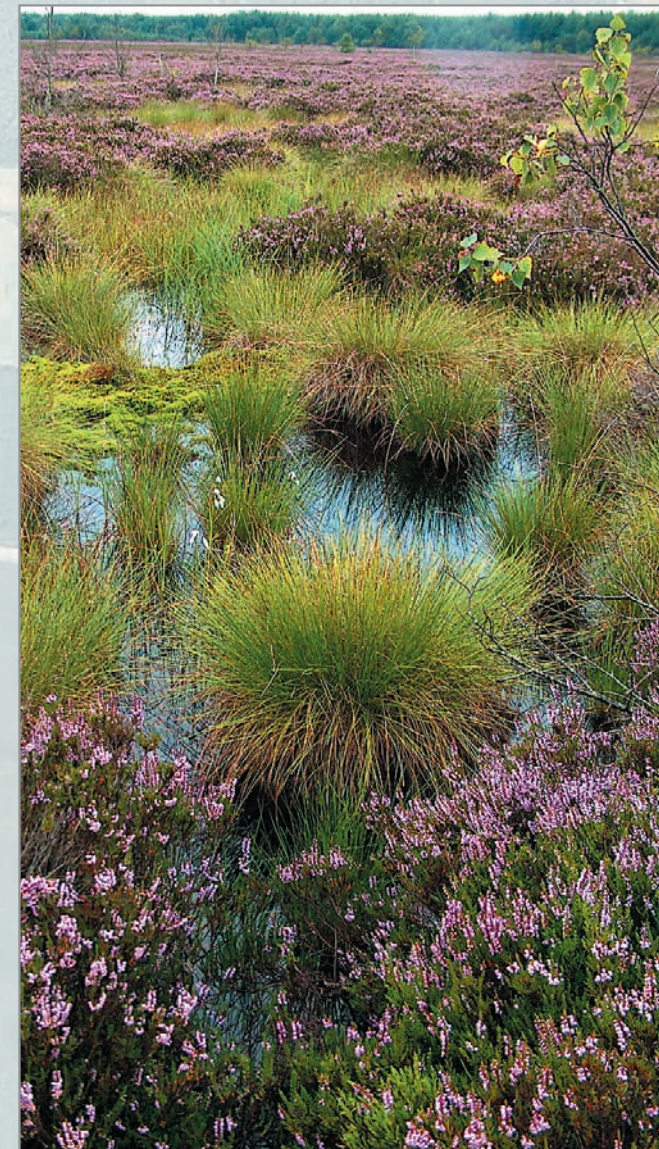
Florystyczną osobliwością Bielawy jest woskownica europejska (*Myrica gale*) i malina moroszka (*Rubus chamaemorus*). Dla ochrony ich stanowisk już w latach 70. utworzono dwa niewielkie rezerваты przyrody.

Bielawa jest również ważna dla ptaków. Jest to jedyne w Polsce miejsce, gdzie odnotowano gniazdowanie łączaka (*Tringa glareola*). Jednak w ostatnich latach gąfunek ów pojawia się nieregularnie - przyczyną tego może być szybkie wysychanie torfowiska oraz zarastanie otwartych przestrzeni brzozą i sosną. W czasie wiosennych migracji zalatuje tu prawie tysiąc żurawi (*Grus grus*), a niezarośnięte wrzosowiska są żerowiskiem dla bielików (*Haliaeetus albicilla*).

Pomimo zniszczeń Bielawa pozostała piękna i tętniąca życiem dzięki przyrodzie. Żeby uratować to niezwykle miejsce, blokujemy - gdzie się da - odpływ wody: zasypujemy rowy, budujemy zastawki i groble, usuwamy zarastającą torfowisko brzozę. Trudna dostępność i duża powierzchnia obiektu sprawia, że działania są skomplikowane i bardzo kosztowne. Żeby ocalić torfowisko, trzeba też poprawić warunki wodne w jego sąsiedztwie. Torfowe grunty łączące się z Bielawą nie powinny być odwadniane.

Zarządcą znacznej części torfowiska jest Nadmorski Park Krajobrazowy. Po długich staraniach przyrodników, w 1999 r. Bielawę objęto ochroną rezerwatową, a w 2005 r. z trzech dotychczasowych utworzono jeden wspólny rezerwat "Bielawa". W grudniu 2006 r. Minister Środowiska zadeklarował uznanie Bielawy za Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków i Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000.

TORFOWISKA BAŁTYCKIE - SKARBY POMORSKIEJ PRZYRODY

Wydano w ramach projektu "Ochrona wysokich torfowisk bałtyckich na Pomorzu"

Wrzosiec bagienny

Welnianeczka darniowa

Co to są

torfowiska bałtyckie?

Torfowiska wysokiego typu bałtyckiego stanowią odrębny, regionalny podrodzaj torfowisk wysokich. Są to klasyczne torfowiska zasilane przez wody opadowe, uzależnione od wilgotnego i stosunkowo chłodnego klimatu. Pod względem ekologicznym należą one do torfowisk skrajnie oligotroficznymi i kwaśnymi, co powoduje, że występująca na nich roślinność wybitnie różni się od roślinności wszystkich innych ekosystemów. Równocześnie roślinność ta wykazuje pewne regionalne zróżnicowanie, wynikające z geobotanicznych różnic w obrębie obszaru, na jakim występują. W Polsce torfowiska bałtyckie mają z reguły powierzchnię 100 - 200 ha, natomiast w regionach o bardziej sprzyjającym klimacie nierzadko powyżej 10 000 ha. Mają one charakterystyczną, kopułową sylwetkę złoża, która w górnej części zbudowana jest niemal z jednorodnego grubego pokładu torfu. Główny obszar ich występowania obejmuje przymorskie regiony Europy Środkowej oraz wokółbałtycką strefę Skandynawii. Południowa granica zwartego zasięgu torfowisk bałtyckich przebiega przez północną Polskę. W Polsce z pierwotnej liczby ok. 80 torfowisk bałtyckich, położonych głównie na Pomorzu, do dzisiaj w dobrym stanie przetrwało niespełna 30.

Dlaczego chronimy torfowiska bałtyckie?

Torfowiska bałtyckie to jedne z nielicznych ekosystemów, które noszą znamiona naturalnych a niekiedy pierwotnych ekosystemów. Z tego powodu stanowią ostoję rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków. Gatunki te, w toku milionów lat ewolucji, przystosowały się do życia w specyficznych warunkach; np. torfowce, które magazynują kilkadziesiąt razy więcej wody niż same ważą. Gatunkami posiadającymi szczególne adaptacje są też roślinki uzupełniające niedobór azotu "pożerany" owadami. Jednak torfowiska bałtyckie to nie tylko niezliczone atrakcje dla przyrodników. Wspólnie z pozostałymi torfowiskami korzystnie kształtują bilans wodny całego kraju poprzez wchłanianie "nadmiaru" wody i jej powolnemu oddawaniu w okresie suszy. Specyficzne właściwości torfu przyczyniają się do podnoszenia poziomu wód gruntowych w sąsiedztwie torfowisk. W złożach torfu zapisane zostały zmiany klimatyczne, historia przemian roślinności, a niejednokrotnie też ślady kultury materialnej człowieka.

Co im zagraża?

Największym zagrożeniem jest ich eksploatacja oraz odwodnienie. Eksploatacja bezpowrotnie niszczy cały ekosystem, nieprzerwanie funkcjonujący od kilku tysięcy lat! Odwodnienia prowadzą do ustępowania gatunków wysoce wyspecjalizowanych (ich wyjątkowe cechy adaptacyjne nie pozwalają im przetrwać w zmienionym środowisku) oraz zarastania drzewami i krzewami. W warunkach zacienienia i systematycznego pogarszania się stosunków wodnych (drzewa w procesie transpiracji dodatkowo osuszają torfowisko) giną typowe gatunki roślin a nawet całe ich zbiorowiska.

Zastawka na Bagnie Ciemino

Jak chronimy

torfowiska bałtyckie?

Historia rozwoju torfowisk bałtyckich, trwająca kilka tysięcy lat oraz stan zachowania powinien wykluczyć wszelką możliwość ich eksploatacji. Aby przetrwały musimy powstrzymać odpływ wód budując proste przetamowania, niekiedy likwidować rowy odwadniające, hamować sukcesję drzew wywołaną działalnością człowieka, wreszcie obejmować je ochroną prawną. Monitoring, badania, obserwacje i eksperymenty - to również działania prowadzące do poznania skutecznych metod ich ochrony.

Torfowiska bałtyckie znalazły się wśród siedlisk przyrodniczych uznanych za ważne dla dziedzictwa przyrodniczego Europy. Dlatego też zostają włączone do europejskiej sieci obszarów Natura 2000 chroniących gatunki roślin i zwierząt oraz typy ekosystemów ginące w całej Europie. Gospodarka człowieka na tych obszarach musi być prowadzona ze szczególną troską, tak by zapewnić im przetrwanie. Natura 2000 chroni europejskie dziedzictwo przyrodnicze - także dla Ciebie i dla przyszłych pokoleń. Wszystkie zachowane polskie torfowiska bałtyckie zostały, lub wkrótce zostaną włączone do tej sieci.

